

P/F Fiskaaling – forsøga

Skrivað hevur Andrias Reinert (2003)

Aling í vatni

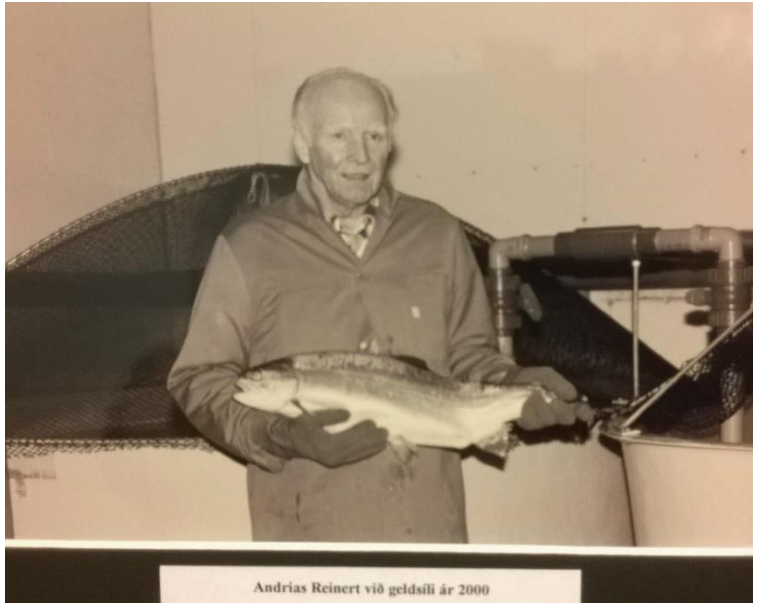
Danir byrjaðu longu at ala síl seinast í 1800 talinum, og við hesi aling sum fyrmynd, vórðu tvær royndir gjørdar at ala síl í Føroyum í 1950 árunum.

Aling í sjógvi

Tá Norðmenn fóru undir at ala síl í sjógvi, vaknaði áhugin fyri hesi vinnu aftur í Føroyum, og fyrst í 60 árunum komu fleiri fyrispurningar bæði til Fiskirannsóknarstovuna og til Búargrunn Føroya um, hvussu líkindini mundu vera at fara undir at ala síl í Føroyum.

Námsferð og frágreiðing

Í 1965 sendu Fiskirannsóknarstovan og Búargrunnur Føroya í felag Andrias Reinert niður á *Dansk Forsøgsdamkultur* í Brøns at arbeiða nakrar mánðir við sílaaling í vatni og haðani til Noregs at seta seg inn í aling í sjógvi.

”Fráfreiðing frá ferð til dambruk í Danmark og Noregi og nøkur orð um møguleikarnar fyri hesi vinnu í Føroyum” (38 bls.) varð send áhugaðum feløgum og fólki.

Alistøðirnar hjá Júst í Túni

Bert ein av teimum rættuliga mongu, sum finga frágreiðingina, hættaði sær at fara undir royndir at ala, og var tað sum kunnugt Júst í Túni. Fyrstu rognini komu úr Danmark í 1966. Tey vórðu klakt á Sílastovuni í Sandágerði, og hesar fyrstu maðkapirurnar vórðu aldar á Villingadalsvegi í Havn. Tá rognini, sum komu í 1967, rættuliga vóru komin undan á klekistøðini í Sandágerði, var fyrsta ”smoltstøðin” hjá Júst komin so væl áleiðis, at báðir árgangirnir av maðkapirrum vórðu fluttir í plastikkposum við ”Tróndi” inn á støðina í Skálafirði.

Júst og abbasonurin hava fingið villan laks í Fjarðará. Fiskurin varð strokin og avkomið alt víðari

Í 1968 varð fyrsti aliringurin flotaður í Funningsfirði, og árið eftir varð farið undir at ala á støðini á Oyrarbakka. Ælabogasílini, sum verða ald í Føroyum í dag, stava øll frá hesum rognum, sum komu til landið í 1966 og 67. Miðvíst hevur verið sett við øll hesi ár, og slagið er munandi broytt, soleiðis at sílini nú eru væl betur egnaði at ala í okkara sjógvi.

P/F Fiskaaling verður til

Tá alistøðirnar hjá Júst í Túni komu í fíggjarligar trupulleikar, gjørdi Føroya Landsstýri av at stuðla, so royndirnar kundu halda framm. P/F Fiskaaling varð stovnað í 1970, har Føroya Landsstýri átti helvtina av partapeninginum. Framvegis gekk tó strilti fíggjarliga. Í 1973 hevði Júst gott tilboð um at fáa know-how og kapital inn í felgið úr Danmark, men Føroya Landsstýri valdi tá heldur at yvirtaka partin hjá Jústi í Túni, og álegði Fiskirannsóknarstovuni at reka P/F Fiskaaling víðari fyri at vita, um tað kundi gerast lönandi vinna at ala fisk í Føroyum. Andrias Reinert varð settur sum

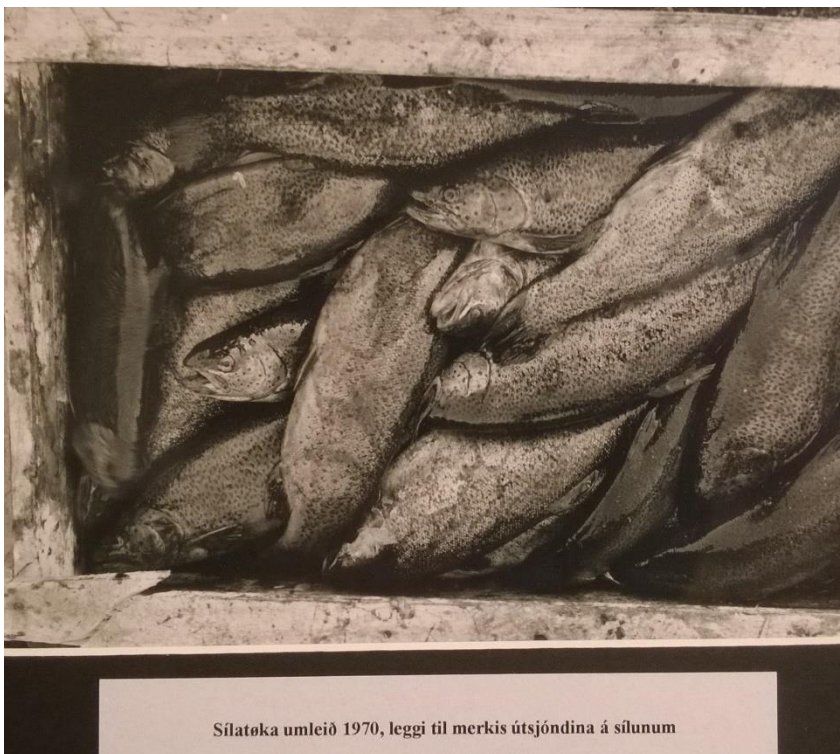
Edmund og Júst taka sil umleið 1970

stjóri í nýggja felagnum, har Føroya Landsstýri nú átti allan partapeningin.

Arbeiðssetningur

Við skrivi av 6. mars 1979 játtar Føroya Landsstýrið felagnum konsessión til smoltstøð og gevur P/F Fiskaaling heimild at fara undir at útvega projekt og kostnaðarætlan fyri bygging av smoltstøð við Áir, og: *”Álagt verður P/F Fiskaaling at hava eftirlit við tí, ið verður innflutt av rogni og yngli, og at lata smásíl og –laks til teir, sum ætla sær at fara undir at ala hesi fiskasløg.”*

Í 1980 lat felagið smolt og smásíl til 8 alarar, sum hetta ár fóru undir at ala í nótum á sjónum. Landsstýrið álegði nú mestsum felagnum at byggja tvær smoltstøðir afturat umframt støðina við Áir, sum var í gerð, fyri at nøkta tørvin á smolti (sí frágreiðing frá nevndarfundi Áir 1980, tann 21. november). Á alistøðini við Áir vóru ivaleyst

Sílatøka umleið 1970, leggi til merkis útsjónina á sílunum

av kørum til at byrjanarfóðra bæði laks og síl, men sera lítið vatn í skerpingi. Fyri skjótt at kunna lata vinnuni fleiri smolt, valdi P/F Fiskaaling at fara undir at ala maðkapirrunar frá Áum víðari til smolt í nótum á SEV brunninum í Hagadali í Vestmanna.

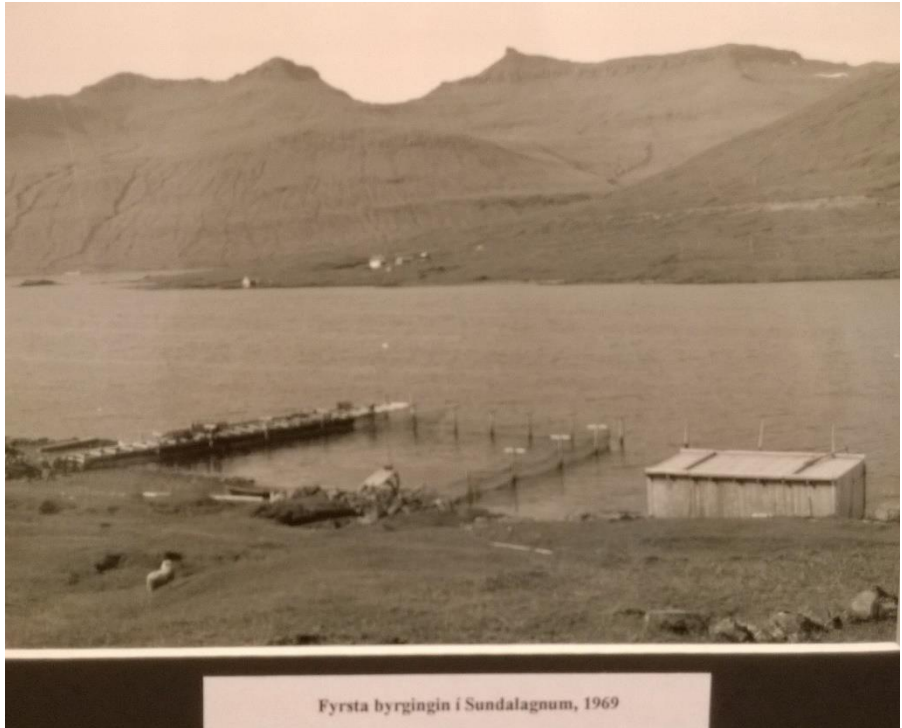
Laksurin

Fyrstu smoltini, sum vórðu ald við Áir, vórðu koyrd á sjógv í lítlan netposa á Oyrarbakka í 1975. Hetta var laksur av føroyskum upp-
runa, sum tó vísti seg ikki at vera nóg gott tilfar at ala til matna. *Forskningsstation for Laksefisk* á Sunndalsøra hevði tíðliga í 70-árunum tikið laks í 40 ymiskum áum í Noregi, valt 5 tær bestu "stammurnar" burtur úr hesum tilfari, og byrjaði í 1975 rættuligt kynbótaarbeiði; at ala fram ein laks sum var serliga egnaður at ala til matna í nótum. Hóast tað ikki tá var loyvt at flyta hetta tilfar úr Noregi til onnur lond, eydnaðist tað í 1976 at fáa avtalu við stjóran á royndarstöðini Dr. Trygve Gjødrem, um at lata P/F Fiskaaling rogn undan hesum úrvalda alilaksi. Rogn vórðu flutt inn árinum 1978-84, og allur laksurin, sum verður aldur í Føroyum í dag, stavar frá hesum tilfari.

Fíggarlig viðurskipti

70-árin

Øll sjevtiárinu arbeiddi felagið innan sera trongar fíggarligar karmar.

Fyrsta byrgingin í Sundalagnum, 1969

"Færøske Regnbueørreder" – vakumpakkað síl 600-1200 gr. við uppskriftum og klár at leggja í diskun hjá IRMA í Danmark vóru álitid hjá felagnum. Trupult var at sleppa av við stór síl, sum yvirhøvur var ein lítið kend vøra á marknaðinum tá.

Jákup Sverri Joensen, nevndarformaður fóðrar síl í Skálabotni

80-árin

Søla av smolti og sílum til vaksandi vinnuna á sjónum, og av yngli og rognum til vaksandi talið av smoltstøðum kring landið, bleiv í 80-

unum høvuðsinntøkan hjá felagnum, afturat søluni av sílum og laks til marknaðin:

Ár	Søla mill.	Úrslit áðrenn avskrivningar mill.
1982	6.250	2.266
1983	10.168	3.752
1984	14.737	6.755
1985	17.566	7.816
1986	13.634	2.374
1987	12.961	4.205
1988	15.541	3.242
1989	15.171	2.248
1990	14.787	363
Íalt 1982-1990	120.815	33.921

Politikarar bóru nú eyga við felagið og í Ólavsøkurøðuni 1986 tók táverandi lögmaður Atli Dam m.a. soleiðis til: *"...Landsstýrið umhugsar í lýtuni, hvussu arbeiðið hjá P/F Fiskaaling kann umskipast, soleiðis at størri dentur verður lagdur á royndir, gransking og útbúgving av fólki, og at rakstraravlopið hjá felagnum kann nýtast til hesi endamál."*

Einki er at ivast í, at uttan hesi góðu úrslit hevði tá verið torført at farið undir støðuga útbygging av alistøðunum hjá felagnum við tí fyri eyga at menna tær til til framkomnar royndar- og kynbótastøðir, alivinnuni at gagni.

1990 - 1995

Í 1990 vóru tilsamans 30 alistøðir í Sundalagnum og teimum firðum, sum renna saman við Sundalagið. Allar hesar støðirnar hoknaðu undir tí ovurstóru byrðu av lús og sjúku, sum stóðst av hesum. Hetta forkom sum vera man eisini alingini av lívfiski hjá felagnum miðskeiðis í Sundalagnum. Alingin á sjónum kom at geva stórt hall, og ætlanir vórðu tí lagdar at flyta alingina av lívfiski so langt burtur frá vanligu alingini, sum til bar.

Í juni 1991 varð furunkulosa staðfest á Funningsfirði og í august varð sjúkan ávíst í trimun nótum á smoltstøðini hjá felagnum í

Hagadali. Mynduleikarnir gjørdur av at taka allan fiskin av og loyvdu ikki aling á vatnum aftur fyrr enn í 1994. (-Hetta hevði neyvan verið gjørt í dag !).

P/F Fiskaaling hevði um 2/3 av rognamarknaðinum í Føroyum um hetta mundið. Men tá furunkulosa varð staðfest í nøkrum siljafiskum við Áir á heysti 1991, tók nevndin í felagnum ta avgerð, ikki at selja rogn hetta ár, og sum vera man misti felagið av hesi avgerð somuleiðis meginpartin av rognamarknaðinum næstu árin (-Hetta hevði heldur ikki verið gjørt í dag !).

Grundarlagið undir uprunaligu sílaalistøðini hjá Júst í Túni í Skálafirði hvarv, tá felagið í 1992 fekk skrivlig boð frá Landsdjóralækna-num um at fiskur ikki skuldi flytast aftur á hesa støð vegna smittuvanda.

Nú var sostatt alt inntøkugrundarlagið tikið undan P/F Fiskaaling, upsparing hjá felagnum uppá góðar 10 mill. kr. hvarv sum døgg fyri sól, og felagið varð umskipað í 1995.